

SLOVENSKI GOSPODAR

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 24 K, pol leta 12 K in za četr leta 6 K. — Naročnina izven Jugoslavije 32 K. — Naročnina se pošilja na Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo, če obsegajo 4 strani 40 vin., na 8 straneh 60 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Za inserate se plačuje od enostopne petivrstice za enkrat K 180. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 50 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. Nezaprite reklamacije so poštnine proste.

Kje sta narodni ponos in požrtvovalnost?

Naša stranka je pred svetovno vojsko veliko storila za izobrazbo kmetijskega ljudstva, zlasti se za izobrazbo naše mladine. Toda storili smo še pre malo. To razvidimo zdaj. Prav posebno nam manjka narodne zavesti, narodnega ponosa in požrtvovalnosti. Vse drugače je pri drugih narodih. Koliko let so se borili, koliko krvi so prelili koliko so trpeli tudi posamezniki za svojo domovino! Poglejmo v zgodovino!

Kako junaško so se obnašale Kartazanke v zadnji punski vojski! Celo lase so si dale porezati, da so mogli borilec napraviti dovolj tetiv za loke. Poveljnik Hasdrubal se je sicer Rimljanom udal, toda njegova žena ga je radi tega prokrižala, oblekla se je v najlepša oblačila ter je s svojimi otroci z vrha templja skočila v globočino, ker ni hotela preživeti nesrečnega konca svoje domovine.

Pa čemu navajam zgled iz stare zgodovine, ker nam jih krščanska doba nudi preveč. Pitt mlajši je postal leta 1783 še le 24 let star, prvi minister močnejše Anglije. Oče mu je nasvetoval razne čestitne neveste. On pa nobene ni hotel; odgovoril je, da je že poročen s svojo angleško domovino. In 18 let je ostal prvi minister in v tem času je točko storil za Anglijo kol, nobeden drugi državnik. Za domovino je trpel, za domovino je delal, domovina mu je bila vedno v mislih. Kaka ljubezen, kaka požrtvovalnost!

Poglejmo v srbsko zgodovino! Kje dobimo lepše zglede domovinske ljubezni kot pri teh naših bratih? Koliko krvi so prelili, predno so osvobodili svojo domovino turške sužnjosti! Več let so pošiljali sultani na nje cele armade vojakov, a Srbi so jih dostikrat porazili. Če so bili pa sami poraženi, niso obupali, zopet in zopet so se zbrali in junaško borili tako dolgo, da so leta 1820 osvobodili svojo domovino turških divjakov. In kako požrtvovalno so se borili v zadnji svetovni vojski! Res, bili so premagani vsled silne germanske in bolgarske premoči. Zapustiti so morali svojo domovino. V hudi zimi so korakali med divjim ljudstvom čez strme albanske gore,

da so prišli do jadranskega morja. Strašne so bile njihove žrtve. Četrtri del srbskega prebivalstva je poginil v svetovni vojski. Stiri leta so imeli sovražniki zasedeno deželo: rekvirirali so, ropali požigali in obešali. Toda Srbi niso obupali, trdno so verovali v siavno vstajenje svoje domovine. In res je vstala; ni vstala, na novo se je rodila, iz male Srbije je nastala mogočna Jugoslavija.

In mi Slovenci? Tudi mi smo trpeli v svetovni vojski. Tudi naše ljudi so zapirali, streljali in obešali zlasti leta 1914. Tudi pri nas so rekvirirali žrno, živino, kovinske posode in druge reči, a ne za nas, marveč za Nemce; naši možje in naši fantje so se morali boriti za Nemce. Popolna prevrat je prišel še le leta 1918, ko je tudi že prosto ljudstvo spoznalo, za kaj gre. Nastal je polom; nemška nadvlada se je strla, stara Avstrija se je razbila na kose in naenkrat smo postali državljani nove domovine — Jugoslavije.

Slovenci smo bili več kot tisoč let tlačani drugih narodov in reči moramo, da v primeri z drugimi narodi po tako dolgem robstvu za novo domovino nismo doprinesli velikih žrtev. V obsegu imajo naši bratje Srbi največ zasluge, da smo se rešili tujih verig. Za to jim moramo biti vedno hvaležni.

Velik del ljudstva je tudi hvaležen in neizmerno zadovoljen, da smo si z njimi ustanovili skupno jugoslovansko domovino. Imamo pa tudi precej „neregativ“, ki niso nikoli zadovoljni. K „neregativom“ ne spadajo Nemci; ti so dandanes ravno taki sovražniki Srbov kot leta 1914. „Neregativi“ bi bili zadovoljni z novo državo, če bi bila v istem gospodarskem položaju kot je bila stara Avstrija pred svetovno vojsko. Ker pa to po taki vojski ni mogoče, za to zabavljajo čez vse, kar jim ni po volji. Te vrste ljudi so sami sebi nejevoljni. S tem, da zabavljajo čez državo radi draginje, pomanjkanja živila, obleke itd., kažejo, da nove države niso vredni, ker nimajo nobene požrtvovalnosti. Pomislimo, da smo država mi in da si bomo le s pridnim delom zboljšali svoj položaj. Pomislimo tudi,

da je sedanje draginje in pomanjkanja živila najbolj kriva siaba lanske letine. Zato je neumno zabavljati čez vlado in za vse odgovorno delati vlado. Smo pač v prehodnem stanju in zdaj moramo pokazati, da znamo tudi kaj potrpeti. Če smo med vojno za Nemce stradali in umirali, ne bomo li zdaj teh zadnjih posledic svetovne vojske malo bolj poverljivo prenašali v novi jugoslovanski državi? Le par mesecev še potrpiamo! Zato proč z „neregativi“! Naj gredo v naše sosedne države, če niso tu zadovoljni. Naj okusijo, kakšen med se tamkaj cedi. Vsi pa, ki so dobre volje, naj gredo na delo z veseljem upanjem v našo bodočnost! Da bo pa vspeh zajamčen, naj delo naše nebo blagoslovi!

Agrarna reforma in komunisti.

Pravi socialni demokratje ali kakor se sedaj imenujejo, komunisti, hočejo odpraviti zasebno last premoženja, tudi zemlje. Vsa zemlja bo last države, skupna last vseh. Zato hočejo tudi agrarno reformo ali zemljiško preobnovo izvesti tako, da kmetški delavec zemlje ne bo dobil v svojo zasebno last, ampak samo v najem ali zakup. Socialistična propagandna knjižica „Kaj hoče kmetško-delavska zveza“ zavija sicer to socialistično načelo v nejasno obliko poljedelskih zadrug. Na strani 8 pravi namreč: „Bodočnost bo prinesla socialistične poljedelske zadruge z enotnim, smotrenim, centralnim vodstvom.“ „Za mala kmetiška posestva“, pravi, „je koristno, da ostanejo nedotaknjena“. Toda samo zdaj za nekaj časa! Dokler se namreč prostovoljno (?) ne pridružijo velikim socialističnim zadrugam.“ Z drugimi besedami: Socialisti hočejo, da bo lastnica zemlje družba poljedelskih zadrug, to je država! Sedanji kmet pa bo na posestvu samo najemnik. To pa ne prostovoljno, ampak nasilno! Saj vemo, s kako nasilnostjo si socialisti že zdaj pridobivajo pristašev!

Bolj odkrito prizna socialistične namere glede zemlje socialistična knjižica: „Za staro pravdo“. Na

LISTEK.

A. de Nora. — Al. B.

Noga.

V vasi jih niso imenovali drugače, kakor „divjake“. Njih domovje je namreč stalo čisto na samem v državnem gozdu, kjer so stoletne črnozelenne smrekove strome v vrstah, tako da se je zdelo, kakor bi vojska velikanskih vojakov korakala proti naselbini. Domovje pa je imelo res pripravno ime; ker je bilo skoro v gozdu zakopano, so je zvali „lisičino“. Lastniki so se pisali za Hrastarje. Njih rod je bil že nekaj stoletij tam zunaj v divjini, tih, trd, zaprt pred ljudmi in odtujen svetu, ki je bil onstran temnega drevja.

Mnogo gozdarjev je bilo že poizkušalo, da bi bili kupili posestvo, ta izgubljeni kos kulture v njih krasnih pragozdih, in tako sklenili obroč, kajti kakor trd, neomajen tram je tičalo v telesu državnega gozda. Nemo in kljubovalno se je rinilo s svojim okornim kmetiškim telesom čez njih zeleno mizo. Šireč pred sabo rjave njivske proge, ali pa kakor pajek, ki na vse strani izteguje noge.

Toda vsi kupovalni poizkusi so se razbili ob trdih glavah kmetov na lisičini, ki se za nobeno ceno niso dali premakniti od domovja svojih prednikov.

Ko je umrl zadnji Hrastar Ambrož pred 50 leti, se je skoro zdelo, da se bo slednjič posestvo vendarje lahko dobilo. Drevje ga je ubilo in njegov zakon, ki je trajal komaj šest let, je ostal brez otrok. Državni gozdarji so se nasmihali in vdovi ponujali lepe svote denarja, ako bi se hotela preseliti in posestvo prodati državi. Mlada žena pa jih je debelo gledala in rekla:

„Zakaj? Ali veste tako natanko, da je zadnji Hrastar izginil s sveta? Čez sedem mesecev se zopet oglasite.“

In ko so se oglašili čez sedem mesecev, je v zibelki ležal nov Hrastar, debelo gledal tujo gosposodo, a ni rekel drugega, kakor „be, be“, kakor mlado jagnje. In sedaj so se nasmihali Hrastarji. Gospodje so odšli z dolgim nosom in kmetica se je s par stari mi posli in svojim mlajšim bratom ubijala sama 20 let, dokler mali Ambrož ni dorastel in se je lahko ubijal z drugimi vred.

Tisti čas, ko se pričinja ta povest, jih je imela že nekaj čez 70 in je posedala samo še pri peči, kjer je predla ali pa krpala nogavice. Ambrož pa je bil močan hrust s tilnikom, kakor bi bil volovski, in z glavo, ki ji je bilo čelo tudi podobno likovi glavi.

Opraviti je imel na dvorišču in pripravljat težak voz, s kakršnimi gnoj vozijo na njive. Tomaž, njegov najstarejši sin, pa je v hlevu upregel konje. Iz napol odprtih vrat se je čulo rožljanje verig in klic, s katerimi je fant miril živali, ko jim je težke komate metal na vratove. Kmet je bil voz porinil pred gnojnico, da bi se nekaj korcev polil čez naloženi gnoj. Vzdignil je par desak, s katerimi je bila jama pokrita. Počasi jih je položil na stran, potem pa se je na dolgem lesenem drogu pritrjen korec potopil v odprtino in se zopet dvignil ter umazano vsebino tri ali štirikrat po vrsti izpraznil čez gnoj.

Med tem je sin oba rjavca zapregel in ko je očče videl, da je vse pripravljeno, je stopil nazaj in velel pognati.

Konja sta potegnula.

Kmet pa je polglasno zakričal, kar je bilo bolj podobno kletvici, in dvignil v težkem skorju tičečo nogo. Podplata se je držala deska, kakor se kos železa drži magneta. Zrebelj je bil skozi usnje prodril kmetu v podplata, tako da je dvignil s čevljem tudi še desko. S pestjo jo je odbil, švedral k vodnjaku in sedeč izzul skorenj. Nogavice ni nosil, zato si je takoj lahko ogledal rano. Videti je bila, kakor majhna črna pika na trdi, usnjati koži njegovega podplata: če bi ne bilo ven priteklo nekaj kapljic krvi, bi bil člo-

vek mislil, da ni drugega, kot blato. Kmet je obrisal kri z roko in golo nogo držal pod cev. Hladna in iskrea je curčila voda čez veliko, krepko, rjavo nogo, lila v korito ter se za spoznanje barvala z rdečino, ki je samo po kapljicah vrela iz majhne rane.

Ko je kmet videl, da je nehalo krvaveti, je izpulil šop mokre trave, ki je rasla pod vodnjakom in si ga položil na rano. Potem je zopet obul skorenj, vrgel vile čez ramo in počasi, a krepko korakal za vozom, ki je bil že na poti na njivo. Včasih je občutil majhno bolečino, posebno pri prvih korakih, a se ni zmenil zanjo. Ko je bil prehodil kakih 50 korakov, bolečine ni čutil že prav nobene več.

Molče je delal na njivi poleg sina, ki je tudi molčal. Z vilami in krampi sta zvelkala težki, stisnjeni gnoj z voza in napravila kup, velik dovolj, da bi pokrila bližnjih 10 metrov tal, ako bi ga raztrosila. Potem sta pognala konja in 10 metrov dalje se je pričelo isto delo, tako dolgo, da je bil voz prazen in je bila njiva posuta s temnimi, kadečimi se kupi. Tri ali štirikrat sta sla po nov tovor. Med tem ko je fant na dvorišču nakladal voz, je stari s širokimi vilami gnoj razmetaval in razsipal.

Trudna sta bila, ko sta slednjič prišla domov. Kmet ne prižge rad luči, ako ni treba. — Pri Hrastarjevih so hodili s ptiči spat in so vstajali z njimi.

Ko se je Ambrož zbudil drugo jutro, je čutil v nogi pekočo bolečino in jezil mu je bil suh, kakor po pušenju močnega tobaka. Hotel je vstati, a ko je stopil na tla, se je zdrznil in silno ga je zabolelo. Sele zdaj se je zopet spomnil žrebila in rane. Ker se ni bilo dovolj svetlo, da bi pogledal, kakšna je rana, se je še enkrat iztegnil po ležišču. Njegova žena — krepka, zdrava, kakih 40 let stara, s koraki dragonca in košenimi udi — je bila vstala že prej in na ognjišču zakurila. Zdaj se je vrnila v kamro in se čudila, ko ga je našla še v postelji.

„Ali si bolan, Ambrož?“ je vprašala.